

Adam Jurzykowski - inspektor wojewódzki, Oddział ds. Ochrony Przyrody, Wydział Środowiska i Rolnictwa, Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach

Rezerwat przyrody, to jedna z 10 prawnych form ochrony przyrody możliwych do wprowadzenia na terenie naszego kraju. Z definicji rezerwatu przyrody podanej w art. 13 ust. 1 ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody wynika, że ochroną tej rangi obejmuje się obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Obecnie na terenie województwa śląskiego utworzono 64 rezerwaty przyrody, zajmujące łączną powierzchnię 4076,23 ha. Na ogólną ich liczbę, według podstawowego podziału, składają się następujące rodzaje rezerwatów:

- Leśne – 55 rezerwatów, np. „Pilsko” w gminie Jeleśnia,
- Wodne – 3 rezerwaty, np. „Dolina Żabnika” w gminie Jaworzno;
- Torfowiskowe - 1 rezerwat „Rotuz” w gminach Chybie i Czechowice Dziedzice;

Fot. 1. Rezerwat Jeleniak Pikuliny (archiwum Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego)

Rozdział IX

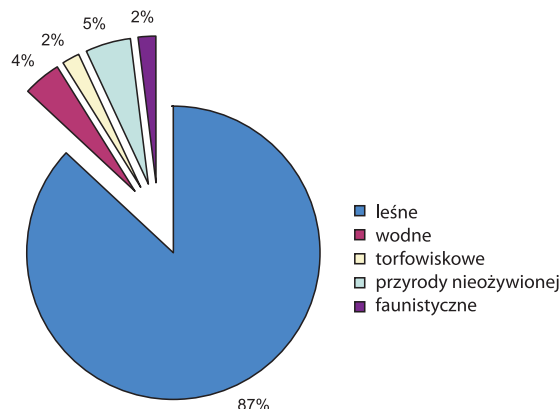
REZERWATY PRZYRODY W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

- Przyrody nieożywionej – 3 rezerwaty, np. „Góra Zborów” w gminie Kroczyce;
- Faunistyczne – 1 rezerwat „Żubrowisko” w gminie Pszczyna i Bojszowy.

Procent udziału poszczególnych grup rezerwatów w województwie śląskim obrazuje poniższa rycina.

Najstarszymi rezerwatami w naszym województwie są „Borek” i „Wielki Las” utworzone 19 marca 1953 r. na terenie ówczesnego województwa częstochowskiego (obecnie powiat częstochowski). Najmłodszy rezerwat, to „Las Dąbrowa” w powiecie gliwickim, utworzony 25 lipca 2008 r. Największą powierzchnię zajmuje rezerwat „Żubrowisko” w powiecie pszczyńskim – 747,45 ha, natomiast naszym najmniejszym rezerwatem jest „Bukowa Góra” w powiecie kłobuckim – 0,69 ha.

Rezerwaty województwa śląskiego reprezentują trzy regiony biogeograficzne, począwszy od nizinnych na północy, a skończywszy na górskich na południu. Na nizinach szczególnie nacisk położono na zachowanie cennych, rzadkich gatunków i zbiorowisk związanych z siedliskami hydrogenicznymi.

Ryc. 1. Rodzaje rezerwatów przyrody w województwie śląskim

Obszar taki możemy spotkać w położonym na terenie gminy Irządze, rezerwacie przyrody „Kępina”, którego wizytówką są źródliska, wywierzyska i doliny rzeczne. Zabagnienia z ciągami wodnymi, niewielkie cieki wodne o podmokłych brzegach z licznymi wysiękami wody, tworzą z tego rezerwatu bardzo urokliwy zakątek. Podstawowym zadaniem omawianego obiektu jest zachowanie ww. siedlisk w postaci niżowego lasu łęgowego, a także ziołorośli i olsu porzeczki.

Kolejny, niezwykle interesujący zarówno pod względem przyrodniczym, jak i krajobrazowym, a także historycznym, duży fragment naszego województwa zajmuje pasmo wyżyn, którego główny trzon stanowi Jura Krakowsko-Częstochowska. Rezerwaty jurajskie chroniące zbiorowiska roślinne to np. „Parkowe” (zbiorowiska w dolinie rzeki, fragmenty lasu o charakterze pierwotnym), „Sokole Góry” (różne typy lasów mieszanych i sosnowych), „Bukowa Kępa” (lasy bukowe), „Ruskie Góry” (płaty żyznej buczyny sudeckiej i jaworzyny górskiej). Ponadto, w celu ochrony przyrody nieożywionej tego terenu, utworzono rezerwaty: „Góra Zborów” - dla zachowania licznych skał wapiennych tworzących grupę ostańców, „Ostrężnik” - dawne zamczysko, „Smoleń” - skupienia ostańców z ruinami zamku. Teren jury obfituje w największą liczbę rezerwatów zróżnicowanych ze względu na główny przedmiot ochrony. Spotykamy tu rezerwaty chroniące doliny rzek, różnogatunkowe lasy liściaste i mieszane, skały, wychodnie skalne, skupiska ostańców, aż po ruiny zamków i liczne jaskinie. Poznanie bogactwa przyrodniczego jurajskich rezerwatów, umożliwi dobrze oznakowana sieć pieszych szlaków turystycznych.

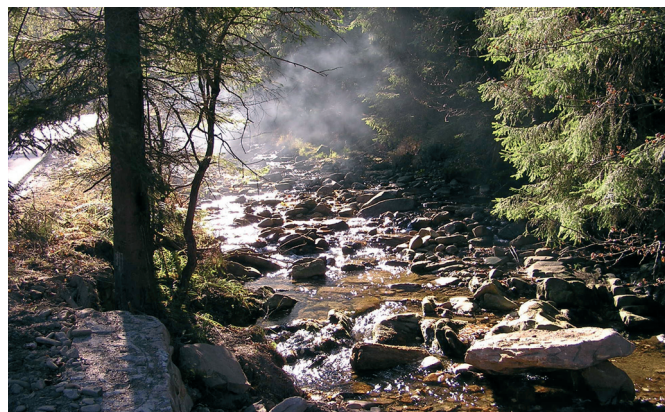
Centralną część województwa śląskiego zajmuje aglomeracja górnośląska, gdzie rezerwaty „Segiet” (teren gminy Bytom i Tarnowskie Góry), „Las Murc-

kowski” (gmina Katowice) i „Las Dąbrowa” (gmina Gliwice i Sośnicowice) stanowią enklawy przyrodnicze i mają ważne znaczenie dla podniesienia warunków życia mieszkańców. Spacerów po wyznaczonych i ogólnodostępnych w rezerwach szlakach, drogach i ścieżkach przyrodniczych, pozwalają bez konieczności odbywania długich wyjazdów za miasto, na obcowanie z przyrodą, a tym samym na wytchnienie od gwaru i szumu, z którymi nierozdzielnie związane jest życie w mieście.

Przesuwając się dalej na południe naszego województwa, przechodząc przez piętro pogórza, gdzie możemy spotkać rezerwaty florystyczne - „Lasek Miejski nad Puńcówką” (teren miasta Cieszyn) czy leśno-florystyczne - „Lasek Miejski nad Olzą” (teren miasta Cieszyn), chroniące cieszyniankę wiosenną - symbol miasta Cieszyna, docieramy do ostatniego, najbardziej rozległego i najwyższego pasma jakim są góry - Beskidy. Piętro regła dolnego reprezentują takie rezerwaty, jak położony z dala od siedzib ludzkich, bardzo dobrze zachowany i w związku z tym jako nieliczny w województwie w całości objęty ochroną ścisłą „Oszast”, w gminie Ujsoły, czy obecnie bardzo uszkodzony przez silne wiatry i szkodliwe owady leśne rezerwat „Butorza” na terenie gminy Rajcza. Szata leśna rezerwatu „Oszast” zachowała niemal pierwotny charakter i obfituje w leżące kłody dużych rozmiarów o zaawansowanym rozkładzie, na których rozwija się już kolejne, młode pokolenie lasu. Obraz ten dobitnie świadczy o nieprzemijalności świata przyrody. Kolejne piętro to zbiorowiska lasów regła górnego, reprezentowane przez jeden z najmłodszych rezerwatów na Śląsku, utworzony w 2008 r. dla ochrony górnoreglowego boru świerkowego i torfowisk z systemem oczek wodnych - rezerwat „Lipowska”. Obiekt ten tworzy wyjątkowo urokliwa mozaika ekosystemów leśnych.

Fot. 2. Rezerwat Pilsko (archiwum Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego)

Fot. 3. Rezerwat Wisła (archiwum Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego)

Ponadto regiel górny znajdziemy spacerując szlakami turystycznymi w rejonie rezerwatów „Barania Góra” (ochrona zachodniokarpackiej świerczyny górno-reglowej w rejonie Beskidu Śląskiego), „Romanka” (fragmenty pierwotnej Puszczy Karpackiej) czy „Stok Szyndzielni” (las bukowy z domieszką jaworu, jodły i świerka). Charakterystyczny przykład piętrowego układu roślinności, od regla górnego aż po piętro alpejskie, możemy podziwiać wchodząc żółtym szlakiem turystycznym ze schroniska na Hali Miziowej na drugi co do wysokości po Babiej Górze szczyt Beskidów – Pilsko, wchodzący jednocześnie w powierzchnię rezerwatu o tej samej nazwie. Tworzące górną granicę lasu karłowate i sztandarowo ugałęzione formy świerków oraz kosodrzewina i murawy krzewinkowe, czynią z rezerwatu „Pilsko” doskonały obiekt przyrodniczo-dydaktyczny.

Przyroda śląskich rezerwatów, ze względu na zróżnicowaną specyfikę terenu województwa obejmującego zarówno obszary nizinne, jak i wybitnie górskie, a także posiadającego urokliwe krajobrazowo obszary jurajskie jest bardzo zróżnicowana i powoduje, że każdy miłośnik natury znajdzie tu coś dla siebie.

W sposobie ochrony rezerwatów dąży się do minimalizacji ingerencji człowieka w substancję przyrodniczą. Rodzaj i zakres zabiegów ochronnych ustalany jest w oparciu o diagnozę stanu przyrody rezerwatu, biorąc pod uwagę dynamikę procesów przyrodniczych, stwierdzone zagrożenia zewnętrzne i wewnętrzne przyjmując, że działania te wspomagać będą jedynie, w razie konieczności, naturalne procesy przyrodnicze. Niejednokrotnie odstępuje się od prowadzenia jakichkolwiek działań. Taki sposób postępowania przyjęto w odniesieniu do około 200 hektarowego terenu wymienionego już wcześniej rezerwatu przyrody „Barania Góra”. W obiekcie tym mamy do czynienia z dużymi połaciami martwego drzewostanu. Aktualny obraz „Baraniej Góry”, w postaci sterczących kikutów drzew, pozbawionych igieł pni, porozrzucanych konarów i gałęzi, na pierwszy rzut oka stwarza wrażenie totalnej klęski w świecie

przyrody. Nic bardziej mylnego. Co prawda drzewa zamierają, ale las na „Baraniej Górze” trwa nadal. Etap rozpadu drzewostanu jest w lesie procesem cyklicznym i zarazem lasotwórczym. Odwiedzając rezerwat „Barania Góra” można poznać i zrozumieć dynamiczne procesy zachodzące w przyrodzie i docenić rolę rezerwatu jako rezerwuaru naturalności świata roślin, grzybów i zwierząt, gdzie człowiek winien pozostawić kształtowanie się przyrody samej naturze i jedynie obserwować, ucząc się od niej jak sobie radzić w trudnych sytuacjach.

Do najpoważniejszych zagrożeń dla istnienia rezerwatów w województwie śląskim zaliczamy: szkodotwórczą działalność człowieka (niekontrolowana penetracja, zaśmiecanie, odprowadzanie ścieków do lasu), huraganowe wiatry, szkodliwe owady leśne. Zważywszy, że takie czynniki jak silne wiatry i masowe występowanie owadów to zjawiska typowo środowiskowe i wynikające z fluktuacji klimatu, to już brak uregulowanej gospodarki odpadami powoduje, zwłaszcza w rezerwach graniczących z osiedlami ludzkimi, niejednokrotnie nieodwracalne zmiany w strukturze przyrodniczej. W województwie naszym, takiej presji podlegają zwłaszcza takie rezerваты jak: „Ochojec”, „Lasek Miejski nad Puńcówką”, „Lasek Miejski nad Olzą”, „Skarpa Wiślicka”, „Grapa” i „Dolina Łańskiego Potoku”. Zauważyć jednak należy, że wymieniony powyżej negatywny wpływ działalności człowieka na przyrodę, w tym także na rezerваты, przyjmuje obecnie, niewielką aczkolwiek dostrzegalną tendencję spadkową. Z całą pewnością bezpośredni wpływ na to ma kładziony duży nacisk administracji państwowej na ochronę środowiska jednak przede wszystkim optymistycznym prognozom w zakresie właściwego pojmowania i kształtowania świadomości w dziedzinie ochrony przyrody, sprzyja szeroko pojęta i prowadzona już od najmłodszych lat – edukacja ekologiczna. Szczegółowe informacje (powierzchnia, data utworzenia, położenie i cel ochrony) dotyczące rezerwatów przyrody województwa śląskiego zestawiono w tabeli 1.

Tabela 1. Rejestr rezerwatów przyrody województwa śląskiego

Lp.	Nazwa rezerwatu	Powierzchnia (ha)	Data utworzenia, podstawa prawna	1) Forma własności 2) Rodzaj gruntu	Plan ochrony	Położenie	Rodzaj, typ i podtyp rezerwatu ^r Opis formy ochrony
1	Borek plan ochrony do 31.12.2026r.	64,70	19.03.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-30, poz.386 (03.05.1965r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 33, poz.180)	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Radoszewnica ~ Koniecpol * częstochowski # śląskie	Kompleks leśny o urozmaiconych wielogatunkowych drzewostanach, posiadających cechy zespołów naturalnych. RZGW W-wa
2	Wielki Las	32,12	19.03.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-30, poz.385	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Kopaniny ~ Przyrów * częstochowski # śląskie	Fragment lasu typu olszowo-jesionowego.
3	Zamczysko	1,35	27.04.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-42, poz. 512	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Wręczyca Wielka * kłobucki # śląskie	Fragment lasu dębowego, pozostałości średniowiecznego zamku.
4	Segiet plan ochrony do 18.12.2026r.	24,54 (81,31)	1953r. 2002r. 01.08.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz.U.Woj.Śląskiego Nr 130, poz. 2574	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Bobrowniki ~ Bytom, Tarn. Góry * grodzki Bytom, tarnogórski # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), lasów wyżynnych (lwż). Fragment naturalnego lasu bukowego.
5	Zielona Góra	19,66	27.04.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-42, poz. 510 (8.07.1963r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 57, poz. 290)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Olsztyn * częstochowski # śląskie	Obszar obejmujący wzgórza wapienne z różnymi typami lasów mieszanych, wychodnie skał, jaskinie itp.
6	Barania Góra	379,85	05.11.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-107, poz. 1436 08.11.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 194, poz. 3691	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Wisła ~ Wisła * cieszyński # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), borów mieszanych górskich i podgórskich (bmg). Obszar leśny na Baraniej Górze. RZGW Gliwice
7	Stok Szyndzielni	54,96	5.11.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-107, poz. 1438	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Wapienica ~ Bielsko-Biała * ziemski bielski # śląskie	Las bukowy z domieszką jaworu, jodły i świerka, położony w terenie górskim na pograniczu regla dolnego i górnego.
8	Kopce	14,77	18.12.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-1, poz. 21	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Markłowice ~ Cieszyn * cieszyński # śląskie	Fragment lasu mieszanego z udziałem lipy. Żyły skały wulkanicznej, tzw. cieszynit.
9	Las Murckowski	100,67	18.12. 1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-1, poz. 18 (10.05.1989r. Zarz. MOŚiZN M.P. Nr 17, poz. 119)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Katowice * Katowice # śląskie	Las mieszany o cechach zespołu naturalnego.
10	Dębowa Góra	5,43	18.12.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-1, poz. 19 (20.10.1965r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 63, poz. 347)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Kłobuck * kłobucki # śląskie	Fragment liściastego lasu mieszanego o cechach zespołu naturalnego.
11	Kaliszak zd.ochr. do 8.08.2008r.	14,64	18.12.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-1, poz. 20	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Janów * częstochowski # śląskie	Fragment lasu mieszanego jodłowo- sosnowego z domieszką innych gatunków o cechach zespołu naturalnego.

12	Sokole Góry	215,95	08.12.1953r. Zarz. ML M.P. Nr A-116, poz. 1509 (26.04.1963r. Zarz. MLiPD M.P. nr 47, poz. 233)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Olsztyn * częstochowski # śląskie	Różne typy lasów mieszanych i sosnowych, wychodne skał wapiennych, jaskinie.
13	Łęczak zd.ochr. do 03.06.2009r.	369,21	23.01.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 14, poz. 109	1) Skarb Państwa 2) leśny, wodny	NIE	^ Markowice, Nędza, Babice ~ Nędza, miasto Racibórz * raciborski # śląskie	Teren leśno-stawowy z zespołami wielogatunkowego lasu łągowego. Starorzecze Odry ze stanowiskiem orzecha wodnego, aleje zabytkowych drzew, miejsca masowego gnieźdzenia się ptactwa.
14	Cisy nad Liswartą	21,16	1957r. 05.10.2006r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 119, poz. 3360	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Herby * lubliniecki # śląskie	Naturalne stanowisko cisa. <i>RZGW Poznań</i>
15	Cisy w Łebkach	23,84	17.05.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 50, poz. 316 04.04.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 62, poz. 1333	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Herby * lubliniecki # śląskie	Leśny (L); I – florystyczny (PFI), krzewów i drzew (kd); II – leśny i borowy (EL), lasów nizinnych (lni). <i>RZGW Poznań</i>
16	Modrzewiowa Góra	49,27 (wg. PUL do 2007r. 50,05)	17.05.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 47, poz. 293	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Panki * kłobucki # śląskie	Fragment lasu mieszanego z udziałem modrzewia polskiego.
17	Cisy w Hucie Starej zd. ochr. do 30.01.2009	2,07	17.05.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 52 poz. 330 (8.07.1963r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 57, poz. 289)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Koziegłowy * myszkowski # śląskie	Naturalne stanowisko cisa.
18	Cisy koło Sierakowa	8,05	17.05.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 52, poz. 331	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Ciasna * lubliniecki # śląskie	Naturalne stanowisko cisa.
19	Góra Chełm zd.ochr. do 18.03.2008r.	12,00 (wg. programu ochr. przyr. 12,56)	30.08.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 75, poz. 462	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Łazy * zawierciański # śląskie	Las bukowy o charakterze naturalnym, porastający wapienne wzgórze.
20	Zadni Gaj Zd.ochr. do 03.03.2009r.	6,39 (wg. PUL do 2007r. 5,77)	30.08.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 75, poz. 463	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Goleszów * cieszyński # śląskie	Naturalne stanowisko cisa.
21	Góra Zborów zd.ochr. do 10.05.2009r.	45,00	30.08. 1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 75, poz. 461	1) Skarb Państwa /Prywatne 2) leśny	NIE	~ Kroczyce * zawierciański # śląskie	Przyroda nieożywiona, liczne skały wapienne tworzące grupę ostańców.
22	Parkowe	153,22	03.09.1957r. . Zarz. MLiPD M.P. Nr 75 poz. 464 (15.05.1962r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 50, poz. 247)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Janów * częstochowski # śląskie	Krajobrazowy, obszar doliny rzeki Wiercicy z dobrze zachowanymi fragmentami lasu o charakterze pierwotnym i z licznymi wapiennymi tworami powierzchniowymi.
23	Jeleniak Mikuliny	37,54	18.12.1957r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 2, poz. 7	1) Skarb Państwa 2) leśny, wodny	NIE	^ Koszęcin ~ Koszęcin * lubliniecki # śląskie	Wodno-torfowiskowy, śródleśne torfowiska z pierwotną roślinnością, będące zarazem miejscem łągowym żurawi.
24	Śrubita	24,99 (wg. PUL od 2004r. 25,69)	28.12.1957r Zarz. MLiPD M.P. Nr 9, poz. 52	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Rycerka Górna ~ Rajcza * żywiecki # śląskie	Fragment pierwotnego lasu jodłowo-bukowego regla dolnego.
25	Hubert plan ochrony do 18.03.2027r.	19,26 (35,38)	1958r. 25.04.2003r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 44, poz. 1231	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	~ Wielowieś * gliwicki # śląskie	Fragment lasu mieszanego o cechach naturalnych.

26	Bukowa Góra	1,06 (wg. PUL do 2007r. 0,69)	5.05.1959r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 60, poz. 298 (20.10.1965r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 63, poz. 346)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Lipie * kłobucki # śląskie	Fragment lasu bukowego z licznymi źródłami.
27	Stawiska	6,28 (wg. PUL do 2007r. 6,35)	5.05.1959r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 61, poz. 309 (20.10.1965r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 63, poz. 349)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Lipie * kłobucki # śląskie	Fragment lasu dębowego z pomnikowymi drzewami.
28	Wisła	17,61	25.06.1959r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 62 poz. 321	1) Skarb Państwa 2) wodny	NIE	~ Wisła * cieszyński # śląskie	Ochrona pstrąga w najbardziej naturalnych warunkach bytowania.
29	Rajchowa Góra	8,20	14.09.1959r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 83, poz. 441	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Boronów * lubliniecki # śląskie	Las mieszany naturalnego pochodzenia.
30	Smoleń	4,32 (wg. PUL do 2011r. 4,31)	25.11.1959r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 15, poz. 71	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Pilica * zawierciański # śląskie	Leśno-krajobrazowy, skupienia ostańców jurajskich z ruinami zamku, porosłe lasem bukowo-grabowo-modrzewiowym.
31	Ostrężnik	4,10	1.02.1960r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 29, poz. 138 (25.08.1964r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 65, poz. 308)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Niegowa ~ Janów * częstochowski # śląskie	Fragment naturalnego lasu bukowego przy dawnym zamczysku.
32	Szeroka w Beskidzie Małym	49,51	1.02.1960r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 22, poz. 107	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Kocierz Moszczanicki ~ Gilowice * żywiecki # śląskie	Fragment karpackiego lasu bukowego regla dolnego naturalnego pochodzenia.
33	Madohora	71,81 w woj. śląskim 33,23 <33,18>	1.02.1960r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 24, poz. 117 (7.10.1967r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 62, poz. 297)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Las, Ślemień ~ Ślemień * żywiecki # śląskie, małopolskie	Zespoły buczyny dolnoreglowej i świerczyny górnoreglowej oraz wychodnie skalne.
34	Butorza zd.ochr. do 30.01.2008r.	30,08	27.07.1961r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 73, poz. 311 (30.01.2004r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 9, poz. 341)	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Sól Kiczora ~ Rajcza * żywiecki # śląskie	Dolnoreglowy drzewostan świerkowy.
35	Lasek Miejski nad Puńcówką	7,73	1961r. 03.12.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 206, poz. 4178	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Cieszyn * cieszyński # śląskie	Florystyczny (Fl); I – florystyczny (PFI), roślin zielnych i krzewinek (rzk); II – leśny i borowy (EL), lasów górskich i podgórskich (lgp). Stanowisko cieszynianki wiosennej. <i>RZGW Gliwice</i>
36	Lasek Miejski nad Olzą	4,08	1961r. 15.01.2008r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 12, poz. 319	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Cieszyn * cieszyński # śląskie	Leśny (L); I – florystyczny (PFI), roślin zielnych i krzewinek (rzk); II – leśny i borowy (EL), lasów górskich i podgórskich (lgp). Leśno-florystyczny, fragment lasu mieszanego o charakterze pierwotnym, stanowisko cieszynianki. <i>RZGW Gliwice</i>

37	Romanka plan ochrony do 08.10.2026r.	124,5	1963r. 30.05.2005r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 71, poz. 1888	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	~ Jeleśnia, Węgierska Górka * żywiecki # śląskie	Pierwotny fragment dawnej Puszczy Karpackiej w postaci ekosystemów leśnych regla dolnego i górnego. <i>RZGW Kraków</i>
38	Rotuz	40,63 (136,29)	1966r. 2003r. 2004r. 05.01.2005r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 4, poz. 68	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Czechowice Dziedzice ~ Chybie, Czechowice Dziedzice * bielski, cieszyński # śląskie	Torfowiskowy, śródleśne torfowiska z fragmentami boru bagiennego i boru wilgotnego.
39	Pod Rysianką	27,54	31.03.1970r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 11, poz. 96	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Sopotnia Wlk. ~ Jeleśnia * żywiecki # śląskie	Las jodłowo – świerkowo-bukowy, będący fragmentem pierwotnej puszczy karpackiej regla dolnego.
40	Oszast	46,27	1971r. 31.07.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 128, poz. 2507	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Sobólówka ~ Ujsoly * żywiecki # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFi), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), lasów mieszanych górskich i podgórskich (lmg). Las bukowo – jodłowo-świerkowy, będący fragmentem pierwotnej puszczy karpackiej regla dolnego. <i>RZGW Kraków</i>
41	Pilsko plan ochrony do 20.08.2026r.	105,21	1971r. 5.01.2005r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 4, poz. 69	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Korbielów ~ Jeleśnia * żywiecki # śląskie	Naturalny fragment świerczyny górnoreglowej oraz ekosystemy nieleśne, kosodrzewina i murawy krzewinkowe. <i>RZGW Kraków</i>
42	Zasolnica	16,65	23.01.1973r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 5, poz. 38	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Porąbka * bielski # śląskie	Fragment starodrzewu buczyny karpackiej.
43	Szachownica zd. ochr. do 30.01.2008r.	12,70	11.10.1978r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 33, poz. 126	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Lipie * kłobucki # śląskie	Przyroda nieożywiona, progłacjalna jaskinia, profil geologiczny.
44	Ochojec zd. ochr. do 23.03.2008r.	26,77	26.03.1982r. Zarz. MLiPD M.P. Nr 10, poz. 74	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Katowice * Katowice # śląskie	Stanowisko liczydła górskiego.
45	Morzyk	10,25	1996r. 25.08.2003r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 85, poz. 2283	1) Zootechniczny Zakład Doświadczalny w Grodzcu Śl. 2) leśny	NIE	~ Jasienica * bielski # śląskie	Las o charakterze grądu subatlantyckiego i buczyny karpackiej.
46	Dziobaki zd. ochr. do 30.01.2008r.	13,06	11.12.1995r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 2, poz. 27	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Ujsoly * żywiecki # śląskie	Buczyna karpacka, jaworzyna ziółoroślowa w reglu dolnym.
47	Gawroniec	23,69	11.12.1995r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 2, poz. 28	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Świnna ~ Świnna * żywiecki # śląskie	Fragment buczyny karpackiej z dużym udziałem sosny.
48	Bukowa Kępa	52,84	11.12.1995r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 2, poz. 24	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Hucisko ~ Janów * częstochowski # śląskie	Zbiorowiska lasów bukowych na podłożu wapiennym i lessowym.
49	Kuźnie	7,22	11.12.1995 Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 5, poz. 46	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Ostre ~ Lipowa * żywiecki # śląskie	Przyroda nieożywiona, zgrupowanie wychodni skalnych, jaskiń oraz dorodnych drzewostanów świerkowych.
50	Dolina Żabnika plan ochrony do 02.12.2027r.	47,99 (214,03)	1996r. 30.05.2005r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 71, poz. 1889	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Ciężkowice ~ Jaworzno * Jaworzno # śląskie	Wodny (W); I – biocenotyczny i fizjocenotyczny (Pbf), biocenoz naturalnych i półnaturalnych (bp); II – wodny (EW), rzek i ich dolin, potoków i źródeł (rp).

			05.10.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 174, poz. 3242				Biocenozy wodne, torfowiska niskie i przejściowe ze stanowiskami gatunków chronionych i rzadkich. <i>RZGW Gliwice</i>
51	Grapa	23,23	14.06.1996r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 37, poz. 372	1) Miasto Żywiec 2) leśny	NIE	~ Żywiec * żywiecki # śląskie	Łęg jesionowy, grąd z licznym udziałem chronionych gatunków flory i fauny.
52	Żubrowisko zd.ochr. do 03.05.2008r.	742,56	31.10.1996r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 67, poz. 635	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Pszczyna * pszczyński # śląskie	Ośrodek hodowli zuba.
53	Góra Grojec zd.ochr. do 8.08.2009r.	17,53	31.10.1996r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 67, poz. 634	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Lubsza ~ Woźniki * lubliniecki # śląskie	Drzewostan z jaworem, bukiem, jodłą, rosnący na wapiennym wzgórzu.
54	Skarpa Wiślicka	29,03	1996r. 11.07.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 116, poz. 2346	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Wiślica ~ Skoczów * cieszyński # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), lasów wyżynnych (lwż). Drzewostany bukowe oraz zbiorowiska łąkowe o charakterze naturalnym. <i>RZGW Gliwice</i>
55	Czantoria	97,71	12.11.1996r. Zarz. MOŚZNiL M.P. Nr 75, poz. 676	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Ustroń ~ Ustroń * cieszyński # śląskie	Dolnogiłowe zbiorowiska leśne o charakterze naturalnym.
56	Dolina Łańskiego Potoku plan ochrony do 01.10.2027r.	47,07	1998r. 25.07.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 123, poz. 2457	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Grodziec Śl. ~ Jasienica * bielski # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), lasów górskich i podgórskich (lgp). Naturalne zbiorowiska podgórskiego łągu jesionowego i nadrzecznej olszyny górskiej. <i>RZGW Gliwice</i>
57	Muńcoł zd.ochr. do 30.01.2008r.	45,20 (wg. PUL od 2004r. 44,95)	23.12.1998r. Rozp. MOŚZNiL Dz.U. Nr 166, poz. 1227	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	^ Sobłówka ~ Ujsoły * żywiecki # śląskie	Stanowisko śnieżyczki przebiśnieg w żyznej buczynie karpackiej.
58	Ruskie Góry plan ochrony do 03.07.2027r.	153,65	10.10.2000r. Rozp. Woj. Śl. Dz.Urz.Woj.Śl. Nr 39, poz. 575	1) Skarb Państwa 2) leśny	TAK	^ Złozieniec ~ Pilica * zawierciański # śląskie	Płaty żyznej buczyny sudeckiej i jaworzyny górskiej. <i>RZGW W-wa</i>
59	Babczyzna Dolina	76,25	31.01.2002r. Rozp. Woj. Śl. Dz.U.Woj.Śl. Nr 4, poz. 216	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Suszec * pszczyński # śląskie	Układy biocenotyczne charakterystyczne dla dolin rzecznych położonych w pobliżu wododziału Wisły i Odry, w zachodniej części Kotliny Oświęcimskiej.
60	Jaworzyna	40,03	25.08.2003r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 85, poz. 2281	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Bielsko-Biała * grodzki bielski # śląskie	Naturalne lasy górskie – jaworzyna górską, kwaśna buczyna górską, żyzna buczyna karpacka.
61	Kępina	89,58 (73,37)	19.08.2005r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 103, poz. 2775	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Irządze * zawierciański # śląskie	Naturalne zbiorowiska leśne w postaci niżowego lasu łąkowego, olsu porzeczkowego i ziołorośli wraz z całym bogactwem gatunkowym flory i fauny oraz źródlisk i wywierzysk.
62	Łęg nad Młynówką	126,79	18.01.2007r. Rozp. Woj. Śl. Dz. Urz. Woj. Śląskiego Nr 11, poz. 275	1) Skarb Państwa 2) leśny	NIE	~ Ciasna * lubliniecki # śląskie	Leśny (L); I – fitocenotyczny (PFI), zbiorowisk leśnych (zl); II – leśny i borowy (EL), lasów nizinnych (lni). Biocenozy leśne, wodne i bagienne w postaci naturalnego lasu łąkowego wraz z całym bogactwem gatunkowym flory i fauny.

Oznaczenia symboli:

(^) - Obręb, (~) - Gmina, (*) - Powiat, (#) - Województwo, (°) - Typ i podtyp rezerwatu rozpisano ze względu na: dominujący przedmiot ochrony (I), główny typ ekosystemu (II). Kursywą zaznaczono akt prawny zmieniający zarządzenie o utworzeniu rezerwatu.